

АНАЛІЗ ЗАГРОЗ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Західноукраїнський національний університет

Анотація. В статті проведено аналіз загроз фінансовій безпеці України та визначені стратегічні напрями зміцнення фінансової безпеки України в умовах пандемії COVID-19.

Ключові слова: фінансова безпека; загрози; пандемія COVID-19; стратегія; дефіцит бюджету; державний борг.

ANALYSIS OF FINANCIAL SECURITY THREATS IN THE CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC

Abstract. The article analyzes the threats to Ukraine's financial security and identifies strategic directions for strengthening Ukraine's financial security in the context of the COVID-19 pandemic.

Key words: financial security; threats; the COVID-19 pandemic; strategy; budget deficit; State debt.

Фінансову безпеку, можна визначити, як «здатність фінансової системи зберігати захищеність, стабільність і стійкість своїх фінансових інтересів за негативного впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, що становлять загрозу фінансовій безпеці» [1, 137]. Проблема підтримки фінансової безпеки на належному рівні є надзвичайно актуальною.

Загалом для України характерними є ризики, які пов'язані із слабкістю фінансової системи, не достатньо ефективним її регулюванням і контролем. Крім того, пандемія COVID-19, глобалізація фінансових ринків, супроводжуються істотним підвищенням зовнішніх ризиків. В цих умовах необхідно визначити внутрішні та зовнішні загрози національній фінансовій безпеці.

У Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженої Указом Президента від 11.08. 2021 року № 347/2021 визначені внутрішні та зовнішні загрози фінансовій безпеці [2]. Сучасний етап характеризується різким зростанням нестабільності глобальної економіки, що спостерігалось в умовах поширення пандемії COVID-19. Саме така нестабільність, на думку експертів, робить імовірним розростання повномасштабної глобальної економічної та фінансової кризи [3, 3].

Важливим завданням, в цих умовах, є оцінка ризиків забезпечення фінансової безпеки та обґрунтування рекомендацій стосовно того, як їм протидіяти. Основними індикаторами фінансової безпеки України можна назвати: розміри дефіциту бюджету і державного боргу, та обсяг міжнародних резервів.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, «обсяг дефіциту державного бюджету не повинен перевищувати 3 % прогнозного номінального обсягу валового внутрішнього продукту України на відповідний рік» [4]. Реалії в умовах пандемії COVID-19 суттєво вплинули на цей показник, що призвело до збільшення дефіциту бюджету. Графічно динаміка дефіциту Державного бюджету за 2015-2021 роки наведена на рис.1.

Проведений аналіз показав, що у 2020 р. дефіцит бюджету різко зріс і вже склав 217096,1 млн. грн (5,18% ВВП) проти 1,96% в 2019 році У 2021 році запланований розмір дефіциту бюджету на рівні 246635,5 млн. грн, або 5,5% ВВП.

Необхідність утримати розмір дефіциту державного бюджету, забезпечувати видатки соціального характеру та дотримуватися зобов'язань перед міжнародними кредиторами вимагає обмеження та скорочення насамперед видатків капітального характеру, які за своїм змістом формують стимули для економічного зростання. З метою зменшення дефіциту бюджету необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат, що зможе забезпечити зростання економіки, а значить і надходження податків до бюджету, розробити заходи щодо виведення економіки з тіні, структурувати статті видатків.

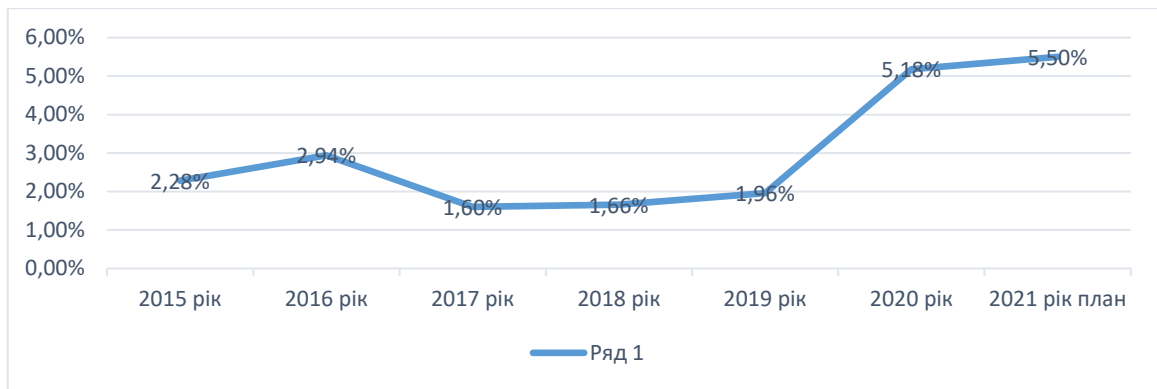

Рис.1. Динаміка дефіциту державного бюджету України за 2015-2021 роки

Джерело: розроблено авторами.

На фінансову безпеку України впливає співвідношення державного і гарантованого державою боргу та обсягу ВВП. Доцільно зазначити, що сукупний державний борг України є достатньо великим. У 2020 році він зріс на 553660 млн. грн. і становив 60,8% внутрішнього валового продукту. Ріст державного боргу і зазначене співвідношення негативно позначаються на фінансовій безпеці держави. Порівняння сукупного державного боргу і внутрішнього валового продукту за 2015-2020 роки наведено на рис.2.

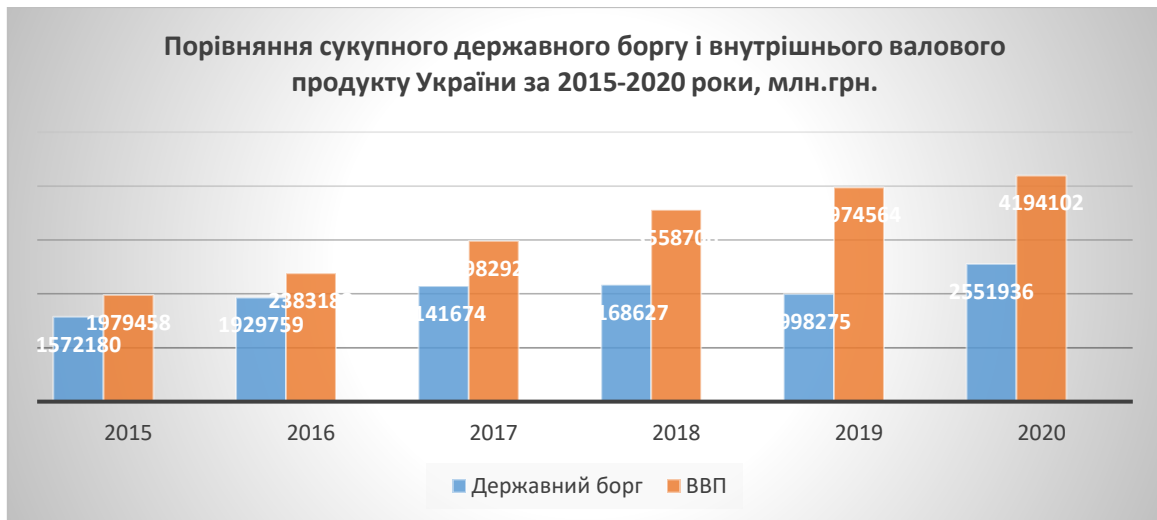

Рис.2. Порівняння сукупного державного боргу і внутрішнього валового продукту України за 2015-2020 роки, млн. грн.

Джерело: розроблено авторами.

Високий рівень боргового навантаження формує суттєві потреби у фінансуванні для обслуговування боргу, що обмежує сукупне споживання та провокує зниження темпів зростання національної економіки.

Чинником, який впливає на фінансову безпеку держави є обсяг міжнародних резервів. За 11 місяців 2021 року міжнародні резерви України зросли до суми 30548,49 млн. дол. або на 4,86% в порівнянні з попереднім роком. Темпи зростання найнижчі, починаючи з 2015 року. Однак, за оцінками експертів з 2012 року це є максимальний розмір. За оцінками НБУ поточний обсяг міжнародних валютних резервів покриває 4,4 місяці імпорту. Цей показник є достатнім для виконання Україною зобов'язань і для проведення поточних операцій Уряду і Національного банку.

В умовах пандемії COVID-19 подальші кроки держави, щодо забезпечення фінансової безпеки, мають визначатися з урахуванням стимулювання економічного зростання, впровадження кращих світових практик, формування, аналізу і виконання бюджетів, та своєчасного реагування на виклики і ризики. Основні напрями зміцнення фінансової системи України в сучасних умовах згруповані на рисунку 3.

Рис. 3. Напрями зміцнення фінансової безпеки України в сучасних умовах

Джерело: розроблено авторами.

Отже, важливою умовою є своєчасне визначення загроз фінансової безпеки України. Це дасть змогу їх мінімізувати за умови вжиття практичних заходів та проведення виваженої та дієвої політики щодо забезпечення фінансової стійкості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ситник Н.С., Стефанків Б.О. Фінансові аспекти складників економічної безпеки держави. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2018. Випуск 1-2 (44). С.136-140.
2. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року, затверджена Указом Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (дата звернення: 12.12.2021).
3. Проблеми та шляхи забезпечення макрофінансової стійкості в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/-doslidzhennya/ekonomika/problemi-ta-shlyakhi-zabezpechennya-makrofinansovoi-stiukosti-v-ukraini> (дата звернення: 04.12.2021).
4. Бюджетний Кодекс України. 08.07.2010. № 2456-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 05.01.2022).

Будник Людмила Андріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, e-mail: lydabydnyk@gmail.com

Лісецька Ліна Олександрівна – студентка, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, e-mail: lina1994@i.ua

Budnyk Liudmyla A. – PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Security and Law Enforcement, West Ukrainian National University, Ternopil, e-mail: lydabydnyk@gmail.com

Lisetska Lina O. – Student, West Ukrainian National University, Ternopil, e-mail: lina1994@i.ua